Eilandsraad Bonaire
Datum ontvangen: 11 november 2026
Volgnummer: Z/25/030120-D153189

College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Aan
De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Datum
11 november 2026
Ons kenmerk
Cft 202600116
Uw kenmerk
Pagina
1/4
Bijlagen
9

Onderwerp
Doorgeleiding vierde vastgestelde begrotingswijziging 2026 Bonaire

Geachte heer Van der Burg,

Op 28 oktober 2026 ontving het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) de vierde vastgestelde begrotingswijziging (VBW) 2026 van het openbaar lichaam Bonaire (OLB). In overeenstemming met de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES) stuurt het Cft u de vierde VBW 2026 met de bijbehorende stukken (bijlagen 2-9) toe ter besluitvorming.[1]

Advies
Het Cft adviseert u het besluit over goedkeuring van de vierde VBW 2026 eenmalig met twee weken te verdagen, tot uiterlijk 9 december.[2] Bonaire zet met deze begrotingswijziging USD 6 miljoen aan incidentele meevallers in voor een tijdelijke energiesubsidie, terwijl de meerjarige liquiditeitspositie in de ontwerpbegroting (OB) 2027 daalt tot een dieptepunt van USD 1,8 miljoen ultimo 2028. Het Cft acht het noodzakelijk de wijziging te beoordelen in samenhang met de vastgestelde begroting (VB) 2027, met name aan de hand van de vraag of de lasten onaanvaardbare risico's opleveren voor toekomstige begrotingsjaren.[3]

Toelichting
Met de vierde VBW 2026 maakt Bonaire USD 6 miljoen vrij voor een subsidie van vier maanden aan het Water- en Energiebedrijf Bonaire (WEB) om de energietarieven te verlagen (de 'energiesubsidie'). In zijn advies bij de vierde OBW 2026 meldde het Cft al dat het begrip heeft voor de behoefte van het bestuurscollege om de pijn van de sterk gestegen energieprijzen te verzachten, maar dat het Cft ook kijkt naar het gevolgde proces en de impact op de langere termijn.[4]

Liquiditeitspositie
De energiesubsidie wordt gedekt uit verwachte onderuitputting in 2026. Dit betreffen meevallers, geen aangehouden uitgaven die naar latere jaren verschuiven. Zonder de energiesubsidie zou de liquiditeitspositie van Bonaire met USD 6 miljoen verbeteren. Deze verbetering is naar het oordeel van het Cft ook nodig. Volgens de OB 2027 dalen de vrij beschikbare middelen van USD 8,3 miljoen ultimo 2026 naar USD 3,6 miljoen ultimo 2029. Dit is onder de benodigde liquide weerstandscapaciteit van USD 13,1miljoen.[5] Uw voorganger heeft immers bepaald dat 100% van de benodigde weerstandscapaciteit in liquide middelen moet worden aangehouden.[6] Bij de OB 2027 constateerde het Cft al dat de prognose mogelijk te positief is, omdat niet alle beoogde investeringen zijn meegenomen.[7] Het Cft herhaalde dit in zijn advies bij de vierde OBW 2026, en benadrukte dat deze liquiditeitspositie de meerjarige uitvoering van de begroting beperkt. Het Cft heeft dit op 26 oktober ook mondeling toegelicht aan het bestuurscollege en de eilandsraad.

Het bestuurscollege stelt dat de liquiditeitspositie in de OB 2027 door de energiesubsidie niet verslechtert, omdat de subsidie daarin al is verwerkt. Dat is juist, maar dat neemt niet weg dat de dalende liquiditeitspositie mede door deze uitgave wordt veroorzaakt. Een financiële afweging tussen de energiesubsidie en de meerjarige liquiditeits- en investeringsopgave, inclusief de aanbevelingen van het Cft bij de OB 2027, ontbreekt.

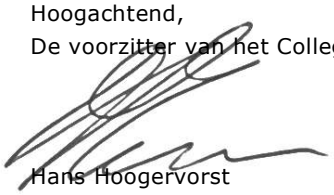
Afspraken met het WEB
Het Cft verzocht bij de vierde OBW 2026 ook om duidelijkheid over de aard van de energiesubsidie en om inzicht in de afspraken met het WEB. Het Cft constateert dat met het WEB nog geen afspraken zijn gemaakt over de verantwoording van de subsidie. Naar het oordeel van het Cft horen dergelijke afspraken deel uit te maken van de opdracht tot het verstrekken van de energiesubsidie. Deze mogen niet achteraf worden bepaald.

Uitvoering zonder goedgekeurde begroting
Ten slotte heeft het Cft bij de vierde OBW 2026 geconcludeerd dat het bestuurscollege in strijd met de Wet FinBES heeft gehandeld doordat de facto een verplichting is aangegaan met het WEB voordat de dekking hiervan was verwerkt in een goedgekeurde begroting. Het Cft heeft geoordeeld dat deze handelwijze niet getuigt van behoorlijk financieel bestuur. Het bestuurscollege stelt dat er geen verplichting is aangegaan omdat de opdrachtbrief aan het WEB (bijlage 8) een voorbehoud bevat.

Het Cft volgt deze redenering niet. Het WEB kondigde op 29 september op zijn officiële website aan dat de energietarieven met ingang van 1 september zijn verlaagd. Het WEB verwees daarbij naar de door het openbaar lichaam beschikbaar gestelde middelen van USD 6 miljoen.[8] Het Cft heeft geen berichtgeving gezien waarin deze verwachtingen zijn weggenomen, en is daar ook niet door het bestuurscollege op gewezen. Daarmee heeft het bestuurscollege, vooruitlopend op goedkeuring, een financieel risico gecreëerd voor het WEB. Aangezien het WEB een (honderd procent) deelneming van het openbaar lichaam betreft, werkt dat risico uiteindelijk door in de begroting van Bonaire.

Een algemeen voorbehoud in de opdrachtbrief aan het WEB doet daar niet aan af. Ook als goedkeuring uitblijft, zullen de kosten van de tariefverlaging naar verwachting alsnog bij het openbaar lichaam terechtkomen. Het Cft maar blijft daarom bij zijn oordeel.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Hans Hoogervorst

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
Het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire

Bijlage 1: Eindnoten

[1] Artikel 19, derde lid, Wet FinBES.
[2] Artikel 19, zesde lid, en artikel 21 tweede lid, Wet FinBES. De VB 2027 is op 3 november 2026 door de Eilandsraad vastgesteld.
[3] Artikel 19, tweede lid, onderdeel d, en artikel 21, tweede lid, Wet FinBES.
[4] Cft, kenmerk Cft 202600106, Advies bij de vierde ontwerpbegrotingswijziging 2026, d.d 22 oktober 2026.
[5] Op basis van de door Bonaire geïnventariseerde risico's in de OB 2027**.** Bij het advies op de jaarrekening 2025 gaf het Cft al de aanbeveling om de lijst uit te breiden, zie Cft, kenmerk Cft 202600067, Advies bij de jaarrekening 2025 Bonaire, d.d. 15 juli 2026.
[6] Bonaire en de accountant onderkent deze norm in de OB 2027 en jaarrekening 2025.
[7] Cft, kenmerk Cft 202600105, Advies bij de ontwerpbegroting 2027, d.d. 12 oktober 2026.
[8] Aankondiging 29 september 2026 op de officiële website van het WEB: https://www.webbonaire.com/2026/09/28/bekendmaking-verlaging-tarieven-elektriciteit/.

OPENBAAR LICHAAM
BONAIRE

Aan: Ministerie van BZK
D.t.k.v. College Financieel Toezicht
Rouvilleweg 39
Curaçao

Uw brief van:
Ons nummer: Z/26/043895-D151494
Datum: 28 oktober 2026
Betreft: Aanbieding vastgestelde 4e Begrotingswijziging 2026

Excellentie,

Hierbij bieden we u conform artikel 21 lid 1 van de Wet Financien Openbare Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba de vastgestelde 4e begrotingswijziging 2026 aan.

Bijgevoegd treft u het desbetreffende raadsbesluit met bijbehorende bijlagen aan.

Wij hopen u voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Namens het Bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire,

de eilandsecretaris,

Cc: Gedeputeerde Financien, Directeur B&O, Bureau ES, afdeling Financiën

Correspondentieadres
Kaya Grandi 51 | Kralendijk, Bonaire C.N.
Tel. (+599) 717-5330 | Fax. (+599) 717-8416
www.bonairegov.com

Verzoeke bij beantwoording van deze brief datum, nummer en onderwerp te vermelden

z/25/030120-D151439

DE EILANDSRAAD VAN HET OPENBAAR LICHAAM BONAIRE

4e begrotingswijziging van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het dienstjaar 2026

2026

ONTWERP

No. 2

DE EILANDSRAAD VAN HET OPENBAAR LICHAAM BONAIRE

Overwegende:
dat vanwege de stijging van de elektriciteitstarieven per 1 juli 2026 een tijdelijke energiesubsidie voor de periode september tot en met december 2026 wordt ingesteld en hiervoor een bedrag van USD 6 miljoen beschikbaar dient te worden gesteld, waardoor de begroting 2026 van het Openbaar Lichaam Bonaire dient te worden gewijzigd;

Gelezen:
Het voorstel van het Bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire inzake de 4e begrotingswijziging 2026;

Gelet op:
Artikel 21 van de wet Financien openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba;

HEEFT BESLOTEN:

1. De 4e begrotingswijziging 2026 van het openbaar lichaam Bonaire vast te stellen;
    a. Een bedrag van USD 6 miljoen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van een tijdelijke energiesubsidie voor de variabele elektriciteitstarieven voor de periode september tot en met december 2026;
    b. De hiervoor benodigde begrotingsmutaties, zoals opgenomen in de 4e begrotingswijziging 2026, vast te stellen;
    c. Vast te stellen dat de onder 2 genoemde energiesubsidie een incidentele maatregel betreft en uitsluitend betrekking heeft op de periode september tot en met december 2026.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 27 OCT 2026

De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire,

De voorzitter, de eilandgriffier,

OPENBAAR LICHAAM
BONAIRE

Eilandsraadbesluit van 27 OCT 2026
(archiefnr. Z/25/030120-D151442)

DE EILANDSRAAD VAN HET OPENBAAR LICHAAM BONAIRE

Overwegende:
dat conform de Eilandsverordening Financieel Beheer Bonaire Bestuurscollege rapporteert over de realisatie van de begroting van het boekjaar;
dat op basis van de Wet FinBES dienen de financiële afwijkingen ten opzichte van de vastgestelde budgetten worden gerapporteerd en zo nodig te voorzien van een voorstel tot wijziging van de begroting van het Openbaar Lichaam Bonaire;

Gelezen:
De toelichting op de 4e wijziging van de begroting 2026 van het Openbaar Lichaam Bonaire.

Gelet op:
Artikel 7 en 8 van de Eilandsverordening financieel beheer Bonaire.
artikel 15 tot en met 27 van de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet Fin BES);
Artikel 21 van de wet Financien openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba;

HEEFT BESLOTEN:

1. Akkoord te gaan met het wijzigen van de begroting 2026 zoals opgenomen in bijlage overeenkomstig de 4e wijziging van de begroting 2026 van het Openbaar Lichaam Bonaire;

Aldus besloten in de openbare vergadering van 27 OCT 2026

De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire,

De voorzitter, de eilandgriffier,

4e Begrotingswijziging 2026
Dit afschrift te zenden aan: Bestuurscollege en de afdeling Financien

Eilandsraad Bonaire
Datum ontvangen: 8 oktober 2026
Volgnummer: Z/25/030120-D149448

DE EILANDSRAAD VAN HET OPENBAAR LICHAAM BONAIRE

4e begrotingswijziging van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het dienstjaar 2026

2026

AANBIEDING

No. 1

DE EILANDSRAAD VAN HET OPENBAAR LICHAAM BONAIRE

Het bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire biedt de eilandsraad aan de 4e wijziging van de begroting van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het dienstjaar 2026.

Kralendijk,

Het bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire,

de gezaghebber, de eilandsecretaris,

DE EILANDSRAAD VAN HET OPENBAAR LICHAAM BONAIRE

4e begrotingswijziging van het Openbaar Lichaam Bonaire voor het dienstjaar 2026

2026

TOELICHTING

No. 3

Het Bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire biedt de Eilandsraad ter goedkeuring de 4e begrotingswijziging 2026 aan. De wijzigingen worden na vaststelling verwerkt in de begroting 2026.

De totale omvang van deze begrotingswijziging bedraagt USD 6 miljoen. De mutatie betreft de beschikbaarstelling van middelen voor een tijdelijke energiesubsidie voor de periode september tot en met december 2026. De begrotingswijziging is incidenteel van aard en heeft geen structurele financiële gevolgen voor 2027 en latere jaren.

1. Inleiding en doel

Per 1 juli 2026 zijn de elektriciteitstarieven op Bonaire met circa 30% gestegen. Deze stijging leidt tot aanzienlijk hogere energielasten voor huishoudens, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Hierdoor komt de betaalbaarheid van een essentiële nutsvoorziening onder druk te staan en neemt het risico toe dat afnemers worden geconfronteerd met financiële problemen, betalingsachterstanden en energiearmoede. Het Bestuurscollege acht het daarom noodzakelijk maatregelen te treffen om de betaalbaarheid van elektriciteit als essentiële nutsvoorziening tijdelijk, voor een periode van vier maanden, te waarborgen.

Naar aanleiding van de stijging van de elektriciteitstarieven heeft de Eilandsraad tijdens de extra openbare vergadering van 21 juli 2026 unaniem een motie aangenomen waarin het Bestuurscollege wordt verzocht de mogelijkheden te onderzoeken om de financiële gevolgen van de verhoging van de elektriciteitstarieven voor de bevolking van Bonaire te beperken en hiervoor een plan van aanpak uit te werken.

Op 1 september 2026 heeft de Eilandsraad vervolgens de motie *"Medidanan urgente pa mitiga e situashon di subida di koriente na Bonaire"* unaniem aangenomen. In deze motie is het Bestuurscollege onder meer opgedragen te onderzoeken op welke wijze financiële dekking kan worden gevonden voor een bedrag van USD 6 miljoen ter beperking van de energielasten over de periode september tot en met december 2026 en de Eilandsraad hierover binnen zes weken te informeren. Met het voorliggende voorstel wordt uitvoering gegeven aan deze oproep en opdracht van de Eilandsraad.

Om de gevolgen van de uitzonderlijke tariefstijging tijdelijk te mitigeren wordt voorgesteld voor de periode september tot en met december 2026 een tijdelijke energiesubsidie te verstrekken. De subsidie wordt ingezet ter verlaging van de variabele elektriciteitstarieven voor afnemers. Hiermee wordt beoogd de betaalbaarheid van elektriciteit te bevorderen, energiearmoede te voorkomen en het risico op betalingsachterstanden en andere maatschappelijke gevolgen van de tariefstijging te beperken.

Het voorstel sluit aan bij de doelstellingen van het programma *Werken aan Welvaart en Welzijn 2023-2027*, waarin binnen de pijler *Bestaanszekerheid* wordt ingezet op het versterken van de bestaanszekerheid van inwoners, het terugdringen van armoede en het verminderen van sociale kwetsbaarheid.

De voorgestelde maatregel heeft een incidenteel en tijdelijk karakter en is geen instrument van inkomenspolitiek. De maatregel is gericht op het beperken van de maatschappelijke gevolgen van een uitzonderlijke stijging van de elektriciteitstarieven en het waarborgen van de toegankelijkheid en betaalbaarheid van een essentiële nutsvoorziening voor de bevolking van Bonaire. Een positief effect op de koopkracht van huishoudens is daarbij een neveneffect van de maatregel en niet het primaire doel.

Met deze tijdelijke interventie wordt beoogd maatschappelijke stabiliteit te bevorderen, de toegankelijkheid van de elektriciteitsvoorziening te waarborgen en inwoners te beschermen tegen de disproportionele gevolgen van de uitzonderlijke stijging van de elektriciteitstarieven.

Voor de uitvoering van deze tijdelijke maatregel is een bedrag van USD 6 miljoen benodigd. Deze uitgave was ten tijde van het vaststellen van de begroting 2026 niet voorzien en kan niet binnen de bestaande begrotingskaders worden opgevangen. Om die reden is een begrotingswijziging noodzakelijk. Gelet op de omvang van de tariefstijging, het zwaarwegende maatschappelijke belang en de noodzaak om tijdig maatregelen te treffen ter bescherming van de betaalbaarheid van elektriciteit, wordt voorgesteld de begroting te wijzigen en een bedrag van USD 6 miljoen beschikbaar te stellen voor subsidieverlening aan WEB.

2. Financiering

De benodigde middelen worden binnen de begroting 2026 gevonden door het inzetten van beschikbare middelen en bestemmingsreserves.

Het openbaar lichaam Bonaire heeft bij de betrokken ministeries, waaronder het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), een verzoek ingediend tot herbestemming van bijzondere uitkeringen (BU's) ter hoogte van USD 4,2 miljoen. Bij brief van 1 oktober 2026, kenmerk 2026-0000492782, heeft het directoraat-generaal Koninkrijksrelaties, directie Koninkrijksrelaties – Financiën en Economie, medegedeeld dat dit verzoek niet wordt gehonoreerd. In deze begrotingswijziging wordt dan ook geen rekening gehouden met deze middelen.

De financiering van de energiesubsidie wordt volledig gebaseerd op beschikbare middelen binnen de begroting 2026 en bestemmingsreserves.

De voorgestelde energiesubsidie is incidenteel en heeft uitsluitend betrekking op de periode september tot en met december 2026. Voor 2027 en latere jaren worden hiervoor geen structurele middelen opgenomen.

De subsidie aan WEB wordt verstrekt op basis van de toepasselijke subsidieverordening en wordt vastgelegd in een subsidiebeschikking. In de beschikking worden de subsidievoorwaarden, de wijze van tariefverlaging, de verantwoordingsvereisten en de eindafrekening opgenomen.

Om het Bestuurscollege gedurende de subsidie periode in staat te stellen financieel en beleidsmatig te sturen, wordt voorgesteld om WEB als maandelijkse monitoringsinstantie aan te wijzen.
WEB rapporteert iedere maand over:
1. het daadwerkelijke subsidievolume;
2. het aantal betrokken huishoudens;
3. de totale financiële waarde van de subsidie;
4. het cumulatief gebruikte bedrag;
5. het resterende subsidiebedrag;
6. de prognose voor de resterende maanden;
7. eventuele significante afwijkingen van de subsidie

De rapportage vormt daarmee het dashboard van het Bestuurscollege gedurende de looptijd van de maatregel.

Onderstaande verloopstaat geeft per hoofdfunctie een overzicht van de begrotingsontwikkeling gedurende het jaar. De tabel bevat de mutaties uit BW1, BW2, BW3 en de in deze begrotingswijziging voorgestelde mutaties uit BW4. Daarmee wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de begroting en de voorgestelde actuele begrotingsstand per hoofdfunctie.

bedragen x USD 1.000

Hoofdfunctie	Primaire Begroting 2026	1e Wijziging 2026	Begr.2026 na 1e wijz.	2e Wijziging 2026	Begr.2026 na 2e wijz.	3e Wijziging 2026	Begr.2026 na 3e wijz.	4e Wijziging 2026	Begr.2026 na wijz.
LASTEN:									
Algemeen bestuur	48.753	1.206	49.959	5.040	55.000	554	55.553	-2.145	**53.408**
Openbare orde en veiligheid	1.224	124	1.348	501	1.848	-152	1.697	-	**1.697**
Verkeer, vervoer en waterstaat	13.162	1.807	14.969	10.142	25.111	-4.663	20.448	-253	**20.195**
Economische zaken	7.103	871	7.974	1.278	9.252	80	9.332	-189	**9.143**
Onderwijs	3.538	77	3.615	10.623	14.238	-715	13.522	-	**13.522**
Cultuur en recreatie	8.979	2.862	11.841	6.004	17.845	2.099	19.944	-	**19.944**
Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	15.489	15.162	30.651	8.400	39.051	-1.093	37.958	9.433	**47.391**
Volksgezondheid	17.186	2.211	19.397	25.633	45.030	8.725	53.755	-2.312	**51.442**
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	3.957	5.740	9.697	2.342	12.039	-140	11.899	-1.100	**10.799**
Financiering/alg.dekkingsmiddelen	948	280	1.228	226	1.454	342	1.796	-	**1.796**
TOTAAL LASTEN	**120.339**	**30.340**	**150.679**	**70.189**	**220.869**	**5.036**	**225.905**	**3.433**	**229.338**
BATEN:									
Algemeen bestuur	7.786	1.334	9.120	4.796	13.916	-871	13.045	-	**13.045**
Openbare orde en veiligheid	285	-	285	262	547	-168	379	-	**379**
Verkeer, vervoer en waterstaat	10.213	-	10.213	9.902	20.115	4.108	24.224	-	**24.224**
Economische zaken	317	16	333	1.387	1.720	27	1.747	-	**1.747**
Onderwijs	99	538	637	10.601	11.238	-1.030	10.208	-	**10.208**
Cultuur en recreatie	688	2.362	3.050	5.546	8.596	2.280	10.876	-	**10.876**
Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	6.241	16.113	22.354	7.210	29.564	-1.105	28.459	3.433	**31.891**
Volksgezondheid	6.805	1.232	8.037	19.242	27.279	1.685	28.964	-	**28.964**
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	2.587	5.740	8.327	2.243	10.570	-100	10.470	-	**10.470**
Financiering/alg.dekkingsmiddelen	85.318	3.005	88.323	9.001	97.324	211	97.534	-	**97.534**
TOTAAL BATEN	**120.339**	**30.340**	**150.679**	**70.189**	**220.869**	**5.036**	**225.905**	**3.433**	**229.338**
SALDO VAN LASTEN EN BATEN	-	-	-	-	-	-	-	-	-

De meerjarig verloopstaat is te verkrijgen in bijlage 1.

De voorgestelde dekking van USD 6 miljoen is als volgt opgebouwd:

bedragen x USD 1.000

Omschrijving	Bedrag
Bestemmingsreserve	3.433
Exploitatie	2.567
Totaal	**6.000**

3. Onderbouwing en toelichting van de wijzigingen

De betreffende budgetten zijn beoordeeld op bestaande verplichtingen (contractueel en juridisch), bestuurlijke afspraken, uitvoerbaarheid en realisatie prognoses. Op basis hiervan is vastgesteld dat de voorgestelde verlagingen uitsluitend betrekking hebben op budgetruimte die naar verwachting in 2026 niet benodigd zal zijn. De begrotingswijziging heeft dan ook geen gevolgen voor het uitvoeren van vastgesteld beleid of het niet kunnen nakomen van bestaande verplichtingen.

3.1 Exploitatie

Van het totale bedrag van USD 6 miljoen wordt USD 2,6 miljoen gedekt uit beschikbare middelen binnen de exploitaties.
Onderstaande tabel geeft een overzicht van de voorgestelde mutaties binnen de exploitatie. Het betreft uitsluitend verschuivingen waardoor geen effect optreedt op het totaal van de begroting en worden hieronder toegelicht. Alle mutaties zijn incidenteel.

bedragen x USD 1.000

Nummer	Omschrijving	Bedrag
60011000	Eilandsraad en raadscommissies	275
60011001	Bestendigen Eilandsraad	75
60021009	Bureau eilandsecretaris(K)	392
60022076	Inkoop-en aanbesteding	200
60022077	Bestuurlijke + buitenlandse betrekkingen	300
60022086	Remigratie & Diaspora	100
63000016	Energiezekerheid	125
68220005	Volkshuisvesting Infrastructuur/ FCB	1.100
Totaal		**2.567**

De Eilandsraad heeft op 22 september 2026 een motie aangenomen inzake de reallocatie van in totaal USD 350.000 uit de begroting van de Eilandsraad als bijdrage aan het Fonds voor Subsidie van Energie. Het betreft een bedrag van USD 275 duizend voor Eilandsraad en raadscommissies en USD 75 duizend voor Bestendigen Eilandsraad, zoals opgenomen in de tabel.

De overige mutaties betreffen beschikbare budgetruimte binnen verschillende begrotingsposten. Deze budgetten zijn beoordeeld op bestaande verplichtingen, bestuurlijke afspraken, uitvoerbaarheid en de verwachte realisatie in 2026. Op basis hiervan is vastgesteld welk deel van de beschikbare budgetten incidenteel kan worden ingezet als dekking voor de tijdelijke energiesubsidie.

Voor de post Volkshuisvesting Infrastructuur/FCB was oorspronkelijk een bedrag van USD 1,6 miljoen begroot. In 2026 is een bedrag van USD 500 duizend nog benodigd. Voor het resterende bedrag van USD 1,1 miljoen bestaat geen verplichting en wordt daarom vrijgemaakt en ingezet als dekking voor de tijdelijke energiesubsidie.
De voorgestelde mutaties hebben gezamenlijk een omvang van USD 2,567 miljoen, afgerond USD 2,6 miljoen.

Het bedrag van ca. USD 400 duizend betreft een post bij Bureau Eilandsecretaris die benut kan worden voor algemene uitgaven van de organisatie en nu wordt aangewend voor verlagen van de energiesubsidie.

3.2 Bestemmingsreserve

Binnen de bestemmingsreserves vinden diverse mutaties plaats. Van het totale bedrag van USD 6 miljoen wordt USD 3,4 miljoen gedekt uit beschikbare middelen binnen de bestemmingsreserves. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de bestemmingsreserves waaruit deze middelen worden vrijgemaakt en de bijbehorende mutaties. Voor het volledige overzicht van de bestemmingsreserves wordt verwezen naar bijlage 4.

bedragen x USD 1.000

Functie	Omschrijving	2026
Bestemmingsreserve Natuur- en milieubeleidsplan		
722	Bijdrage exploitatie RWZI	1.500
Bestemmingsreserve Investeringsfonds		
210	vrij te gebruiken	210
Bestemmingsreserve Advies en Control		
002	Bevordering democratische rechten	25
300	Implementatie van het Masterplan 2030	24
Bestemmingsreserve Budgetoverhevelingen		
002	Bestuurlijke Vernieuwing 2024	592
002	Opzetten EU DESK	25
210	Renovatie project overheidsgebouwen	34
210	Wegen en ruimte onderhoud	9
300	Uitvoering YEP	40
723	Gebiedsgericht natuurherstel	37
723	Training personeel dienst LVV	3
723	Professionalisering slachthuis	3
723	Bijdrage PUB	50
001	Versterking ondersteuning eilandsraden	111
002	Uitvoering Veiligheidswet BES	50
700	Vrij te bepalen	420
725	Vrij te bepalen	300
Total		**3.433**

Binnen de bestemmingsreserve Natuur- en milieubeleidsplan komt een bedrag van USD 1,5 miljoen vrij. Voor de bijdrage aan de exploitatie van de RWZI (rioolwaterzuiveringsinstallatie) was voor het derde en vierde kwartaal van 2026 een bedrag van USD 2,8 miljoen begroot. Als gevolg van een te verrekenen bedrag op basis van de verantwoording over 2025 hoeft het volledige begrote bedrag niet te worden aangewend. Hierdoor komt een bedrag van USD 1,5 miljoen beschikbaar voor herbestemming en kan dit bedrag worden ingezet als dekking voor de tijdelijke energiesubsidie.

Van de bestemmingsreserve Bestuurlijke Vernieuwing 2024 is een bedrag van USD 592 duizend beschikbaar. Deze reserve was oorspronkelijk bedoeld voor het wegwerken van achterstanden in de informatievoorziening, het verbeteren van de dienstverlening aan burgers, het versterken van de kwaliteit van het ambtelijk apparaat en het verbeteren van de samenwerking met de Eilandsraad. Inmiddels zijn voor deze doelstellingen andere financieringsbronnen en voorzieningen beschikbaar gekomen. Het resterende bedrag is daardoor niet langer benodigd voor het oorspronkelijke doel en kan worden vrijgemaakt en ingezet als dekking voor de tijdelijke energiesubsidie.

Er wordt aan de eilandsraad voorgesteld de bovenstaande aanpassingen te maken op de bestemmingsreserve. Voor alle stortingen en overhevelingen worden de onttrekkingen meteen begroot zodat de middelen per direct beschikbaar staan voor gebruik.

Met de voorgestelde mutaties binnen de exploitatie en de bestemmingsreserves wordt in totaal USD 6 miljoen beschikbaar gesteld ter dekking van de tijdelijke energiesubsidie voor de periode september tot en met december 2026.

Wij vertrouwen u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Het bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire,

de Gezaghebber,

de Eilandsecretaris,

Bijlage 1. Meerjarig Verloopstaat 2027 – 2029

bedragen x USD 1.000

Hoofdfunctie	Primaire Begroting 2027	1e Wijziging 2027	Begr.2027 na 1e wijz.	2e Wijziging 2027	Begr.2027 na 2e wijz.	3e Wijziging 2027	Begr.2027 na 3e wijz.	4e Wijziging 2027	Begr.2027 na wijz.
LASTEN:									
Algemeen bestuur	46.062	1.741	47.803	160	47.963	-718	47.245	-	**47.245**
Openbare orde en veiligheid	1.046	-26	1.020	55	1.075	-	1.075	-	**1.075**
Verkeer, vervoer en waterstaat	16.478	-35	16.443	240	16.683	-	16.683	-	**16.683**
Economische zaken	7.057	-417	6.640	-114	6.525	-	6.525	-	**6.525**
Onderwijs	3.538	-261	3.277	268	3.545	541	4.086	-	**4.086**
Cultuur en recreatie	13.952	1.666	15.618	737	16.354	187	16.541	-	**16.541**
Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	13.411	4.884	18.295	190	18.485	-2.735	15.750	-	**15.750**
Volksgezondheid	15.559	1.244	16.803	977	17.780	805	18.585	-	**18.585**
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	3.882	-	3.882	100	3.982	-698	3.283	-	**3.283**
Financiering/alg.dekkingsmiddelen	869	-	869	684	1.553	-	1.553	-	**1.553**
TOTAAL LASTEN	**121.854**	**8.795**	**130.649**	**3.296**	**133.946**	**-2.618**	**131.327**	**-**	**131.327**
BATEN:									
Algemeen bestuur	6.141	290	6.431	511	6.942	-718	6.224	-	**6.224**
Openbare orde en veiligheid	117	-	117	-	117	-	117	-	**117**
Verkeer, vervoer en waterstaat	9.754	-	9.754	-	9.754	-	9.754	-	**9.754**
Economische zaken	317	-	317	-	317	-	317	-	**317**
Onderwijs	189	-	189	246	435	541	976	-	**976**
Cultuur en recreatie	5.812	1.666	7.478	857	8.335	187	8.521	-	**8.521**
Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	4.162	5.835	9.997	-	9.997	-2.735	7.261	-	**7.261**
Volksgezondheid	5.879	-	5.879	-	5.879	805	6.684	-	**6.684**
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	2.587	-	2.587	-	2.587	-698	1.889	-	**1.889**
Financiering/alg.dekkingsmiddelen	87.192	1.005	88.197	1.682	89.880	-	89.880	-	**89.880**
TOTAAL BATEN	**122.150**	**8.795**	**130.945**	**3.296**	**134.242**	**-2.618**	**131.623**	**-**	**131.623**

bedragen x USD 1.000

Hoofdfunctie	Primaire Begroting 2028	1e Wijziging 2028	Begr.2028 na 1e wijz.	2e Wijziging 2028	Begr.2028 na 2e wijz.	3e Wijziging 2028	Begr.2028 na 3e wijz.	4e Wijziging 2028	Begr.2028 na wijz.
LASTEN:									
Algemeen bestuur	40.705	2.688	43.393	160	43.552	-718	42.835	-	**42.835**
Openbare orde en veiligheid	1.046	-16	1.030	55	1.085	-	1.085	-	**1.085**
Verkeer, vervoer en waterstaat	14.088	-35	14.053	240	14.293	-	14.293	-	**14.293**
Economische zaken	13.909	-117	13.792	-114	13.677	-	13.677	-	**13.677**
Onderwijs	3.588	-261	3.327	22	3.349	-	3.349	-	**3.349**
Cultuur en recreatie	8.005	1.421	9.426	737	10.162	-263	9.899	-	**9.899**
Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	13.038	2.842	15.880	197	16.077	-3.427	12.650	-	**12.650**
Volksgezondheid	15.829	1.244	17.073	977	18.050	805	18.855	-	**18.855**
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	3.882	-	3.882	100	3.982	-698	3.283	-	**3.283**
Financiering/alg.dekkingsmiddelen	733	-1.257	-524	684	161	-	161	-	**161**
TOTAAL LASTEN	**114.823**	**6.509**	**121.332**	**3.057**	**124.389**	**-4.301**	**120.087**	**-**	**120.087**
BATEN:									
Algemeen bestuur	6.178	290	6.468	511	6.979	-718	6.261	-	**6.261**
Openbare orde en veiligheid	117	-	117	-	117	-	117	-	**117**
Verkeer, vervoer en waterstaat	7.166	-	7.166	-	7.166	-	7.166	-	**7.166**
Economische zaken	297	-	297	-	297	-	297	-	**297**
Onderwijs	98	-	98	-	98	-	98	-	**98**
Cultuur en recreatie	288	1.421	1.709	857	2.566	-263	2.303	-	**2.303**
Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	3.798	3.793	7.591	-	7.591	-3.427	4.164	-	**4.164**
Volksgezondheid	5.879	-	5.879	-	5.879	805	6.684	-	**6.684**
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	2.587	-	2.587	-	2.587	-698	1.889	-	**1.889**
Financiering/alg.dekkingsmiddelen	88.963	1.005	89.968	1.689	91.658	-	91.658	-	**91.658**
TOTAAL BATEN	**115.371**	**6.509**	**121.880**	**3.057**	**124.937**	**-4.301**	**120.635**	**-**	**120.635**

bedragen x USD 1.000

Hoofdfunctie	Primaire Begroting 2029	1e Wijziging 2029	Begr.2029 na 1e wijz.	2e Wijziging 2029	Begr.2029 na 2e wijz.	3e Wijziging 2029	Begr.2029 na 3e wijz.	4e Wijziging 2029	Begr.2029 na wijz.
LASTEN:									
Algemeen bestuur	42.544	1.266	43.810	-961	42.849	-718	42.132	-	**42.132**
Openbare orde en veiligheid	1.046	-16	1.030	55	1.085	-	1.085	-	**1.085**
Verkeer, vervoer en waterstaat	8.648	-35	8.613	240	8.853	-	8.853	-	**8.853**
Economische zaken	6.649	-117	6.532	-114	6.417	-	6.417	-	**6.417**
Onderwijs	3.588	-261	3.327	22	3.349	-	3.349	-	**3.349**
Cultuur en recreatie	8.005	1.012	9.017	489	9.507	-263	9.243	-	**9.243**
Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	12.715	-426	12.289	-19	12.270	-3.246	9.024	-	**9.024**
Volksgezondheid	15.829	1.244	17.073	977	18.050	-	18.050	-	**18.050**
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	3.882	-	3.882	100	3.982	-776	3.206	-	**3.206**
Financiering/alg.dekkingsmiddelen	733	-	733	684	1.417	-	1.417	-	**1.417**
TOTAAL LASTEN	**103.639**	**2.667**	**106.306**	**1.473**	**107.779**	**-5.003**	**102.777**	**-**	**102.777**
BATEN:									
Algemeen bestuur	6.178	125	6.303	-610	5.693	-718	4.975	-	**4.975**
Openbare orde en veiligheid	117	-	117	-	117	-	117	-	**117**
Verkeer, vervoer en waterstaat	1.726	-	1.726	-	1.726	-	1.726	-	**1.726**
Economische zaken	297	-	297	-	297	-	297	-	**297**
Onderwijs	98	-	98	-	98	-	98	-	**98**
Cultuur en recreatie	288	1.012	1.300	610	1.910	-263	1.647	-	**1.647**
Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	3.475	525	4.000	-	4.000	-3.246	754	-	**754**
Volksgezondheid	5.879	-	5.879	-	5.879	-	5.879	-	**5.879**
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	2.587	-	2.587	-	2.587	-776	1.811	-	**1.811**
Financiering/alg.dekkingsmiddelen	90.802	1.005	91.807	1.473	93.280	-	93.280	-	**93.280**
TOTAAL BATEN	**111.447**	**2.667**	**114.114**	**1.473**	**115.587**	**-5.003**	**110.585**	**-**	**110.585**

Bijlage 2. 4e Begrotingswijziging 2026

bedragen x USD 1.000

	LASTEN - Hoofdfunctie / functie	Primaire Begroting 2026	1e Wijziging 2026	Begr.2026 na 1e wijz.	2e Wijziging 2026	Begr.2026 na 2e wijz.	3e Wijziging 2026	Begr.2026 na 3e wijz.	4e Wijziging 2026	Begr.2026 na 4e wijz.
0	**Algemeen bestuur**	**48.753**	**1.206**	**49.959**	**5.040**	**55.000**	**554**	**55.553**	**-2.145**	**53.408**
001	Bestuursorganen	5.921	491	6.412	2.469	8.882	-561	8.321	-461	7.860
002	Bestuursapparaat	40.325	725	41.050	1.995	43.045	1.115	44.160	-1.684	42.476
003	Burgerzaken	980	75	1.055	459	1.514	-	1.514	-	1.514
020	Eigend. niet voor openb. dienst bestemd	1.527	-85	1.442	116	1.558	-	1.558	-	1.558
1	**Openbare orde en veiligheid**	**1.224**	**124**	**1.348**	**501**	**1.848**	**-152**	**1.697**	**-**	**1.697**
130	Rampenbestrijding	345	-	345	262	607	-168	439	-	439
140	Overige beschermende maatregelen	879	124	1.003	239	1.241	16	1.257	-	1.257
2	**Verkeer, vervoer en waterstaat**	**13.162**	**1.807**	**14.969**	**10.142**	**25.111**	**-4.663**	**20.448**	**-253**	**20.195**
210	Wegen, straten en pleinen	10.176	1.922	12.098	9.450	21.548	-4.637	16.911	-253	16.657
211	Verkeersmaatregelen te land	746	-115	631	474	1.105	-55	1.050	-	1.050
220	Zeehavens	-	-	-	-	-	-	-	-	-
222	Verkeersmaatregelen te water	2.240	-	2.240	218	2.458	29	2.487	-	2.487
3	**Economische zaken**	**7.103**	**871**	**7.974**	**1.278**	**9.252**	**80**	**9.332**	**-189**	**9.143**
300	Dienst economische zaken	5.435	855	6.290	1.229	7.519	12	7.530	-189	7.341
310	Handel en industrie	200	-	200	-	200	-	200	-	200
341	Agrarische zaken, jacht en visserij	1.468	16	1.484	49	1.533	69	1.602	-	1.602
4	**Onderwijs**	**3.538**	**77**	**3.615**	**10.623**	**14.238**	**-715**	**13.522**	**-**	**13.522**
400	Algemeen beheer onderwijs	1.262	-461	801	1.044	1.845	-254	1.591	-	1.591
480	Gemeenschap. uitg/inkomst onderwijs	1.617	538	2.155	9.579	11.734	-461	11.273	-	11.273
482	Volwasseneneducatie	659	-	659	-	659	-	659	-	659
5	**Cultuur en recreatie**	**8.979**	**2.862**	**11.841**	**6.004**	**17.845**	**2.099**	**19.944**	**-**	**19.944**
510	Openbaar bibliotheekwerk	2.690	614	3.304	1.365	4.669	-393	4.276	-	4.276
530	Sport	3.472	-	3.472	3.433	6.905	2.506	9.411	-	9.411
540	Kunst	2.080	2.248	4.328	1.206	5.534	-11	5.523	-	5.523
541	Oudheidkunde / musea	174	-	174	-	174	-	174	-	174
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecr.	463	-	463	-	463	-3	460	-	460
580	Overige cultuur en recreatie	100	-	100	-	100	-	100	-	100
6	**Sociale voorziening/maatschapp.werk**	**15.489**	**15.162**	**30.651**	**8.400**	**39.051**	**-1.093**	**37.958**	**9.433**	**47.391**
600	Sociale voorzieningen maatsch.dienstv.	3.276	14.322	17.598	4.455	22.053	-1.450	20.603	9.433	30.036
610	Onderstandverlening	-	277	277	-	277	171	448	-	448
611	Werkgelegenheid	310	-	310	584	894	-165	729	-	729
620	Maatschapp. Begeleiding en Advies	150	-	150	1.167	1.317	-	1.317	-	1.317
630	Sociaal-cultureel werk, jeugd/jong.werk	9.508	-563	8.945	966	9.910	504	10.414	-	10.414
640	Bejaardenzorg	105	-	105	-	105	-	105	-	105
650	Kinderopvang	2.124	1.127	3.251	1.129	4.380	-153	4.227	-	4.227
651	Dagopvang gehandicapten	16	-	16	100	116	-	116	-	116
7	**Volksgezondheid**	**17.186**	**2.211**	**19.397**	**25.633**	**45.030**	**8.725**	**53.755**	**-2.312**	**51.442**
700	Algemeen beheer volksgezondheid	4.834	-7	4.827	2.066	6.893	235	7.128	-420	6.708
710	Preventieve/curatieve gezondheidszorg	238	951	1.189	712	1.901	403	2.303	-	2.303
720	Slachthuizen	437	-50	387	7	394	51	445	-	445
721	Reiniging	3.477	-	3.477	-	3.477	900	4.377	-	4.377
722	Riolering en waterzuivering	3.000	-	3.000	-	3.000	5.600	8.600	-1.500	7.100
723	Milieu en natuurbeheer	4.364	1.550	5.914	22.901	28.815	1.021	29.836	-92	29.744
725	Overige openbare hygiene	636	-233	404	46	450	600	1.050	-300	750
730	Overige volksgezondheid	200	-	200	-100	100	-85	15	-	15
8	**Ruimtelijke ordening volkshuisvesting**	**3.957**	**5.740**	**9.697**	**2.342**	**12.039**	**-140**	**11.899**	**-1.100**	**10.799**
810	Ruimtelijke ordening	75	-	75	-	75	-	75	-	75
822	Overige volkshuisvesting	3.882	5.740	9.622	2.342	11.964	-140	11.824	-1.100	10.724
9	**Financiering/alg.dekkingsmiddelen**	**948**	**280**	**1.228**	**226**	**1.454**	**342**	**1.796**	**-**	**1.796**
920	Belastingen	720	280	1.000	141	1.141	-33	1.107	-	1.107
921	Algemene uitkeringen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
922	Algemene uitgaven / inkomsten	260	-	260	86	346	375	721	-	721
992	Saldo gewone dienst	-32	-	-32	-	-32	-	-32	-	-32
	TOTAAL LASTEN	**120.339**	**30.340**	**150.679**	**70.189**	**220.869**	**5.036**	**225.905**	**3.433**	**229.338**

bedragen x USD 1.000

	BATEN - Hoofdfunctie / functie	Primaire Begroting 2026	1e Wijziging 2026	Begr.2026 na 1e wijz.	2e Wijziging 2026	Begr.2026 na 2e wijz.	3e Wijziging 2026	Begr.2026 na 3e wijz.	4e Wijziging 2026	Begr.2026 na 4e wijz.
0	**Algemeen bestuur**	**7.786**	**1.334**	**9.120**	**4.796**	**13.916**	**-871**	**13.045**	**-**	**13.045**
001	Bestuursorganen	649	231	880	1.936	2.816	-550	2.267	-	2.267
002	Bestuursapparaat	3.212	977	4.189	2.795	6.984	-321	6.663	-	6.663
003	Burgerzaken	371	125	496	-	496	-	496	-	496
020	Eigend. niet voor openb. dienst bestemd	3.554	-	3.554	65	3.619	-	3.619	-	3.619
1	**Openbare orde en veiligheid**	**285**	**-**	**285**	**262**	**547**	**-168**	**379**	**-**	**379**
130	Rampenbestrijding	285	-	285	262	547	-168	379	-	379
140	Overige beschermende maatregelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	**Verkeer, vervoer en waterstaat**	**10.213**	**-**	**10.213**	**9.902**	**20.115**	**4.108**	**24.224**	**-**	**24.224**
210	Wegen, straten en pleinen	8.764	-	8.764	9.446	18.210	4.066	22.276	-	22.276
211	Verkeersmaatregelen te land	388	-	388	456	844	-	844	-	844
220	Zeehavens	-	-	-	-	-	-	-	-	-
222	Verkeersmaatregelen te water	1.061	-	1.061	-	1.061	42	1.103	-	1.103
3	**Economische zaken**	**317**	**16**	**333**	**1.387**	**1.720**	**27**	**1.747**	**-**	**1.747**
300	Dienst economische zaken	120	-	120	1.387	1.507	-	1.507	-	1.507
310	Handel en industrie	170	-	170	-	170	-	170	-	170
341	Agrarische zaken, jacht en visserij	27	16	43	-	43	27	70	-	70
4	**Onderwijs**	**99**	**538**	**637**	**10.601**	**11.238**	**-1.030**	**10.208**	**-**	**10.208**
400	Algemeen beheer onderwijs	-	-	-	1.022	1.022	-251	772	-	772
480	Gemeenschap. uitg/inkomst onderwijs	99	538	637	9.579	10.216	-779	9.437	-	9.437
482	Volwasseneneducatie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	**Cultuur en recreatie**	**688**	**2.362**	**3.050**	**5.546**	**8.596**	**2.280**	**10.876**	**-**	**10.876**
510	Openbaar bibliotheekwerk	77	229	306	660	966	-229	737	-	737
530	Sport	610	-	610	3.934	4.544	2.509	7.053	-	7.053
540	Kunst	-	2.133	2.133	952	3.085	-	3.085	-	3.085
541	Oudheidkunde / musea	-	-	-	-	-	-	-	-	-
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecr.	1	-	1	-	1	-	1	-	1
580	Overige cultuur en recreatie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	**Sociale voorziening/maatschapp.werk**	**6.241**	**16.113**	**22.354**	**7.210**	**29.564**	**-1.105**	**28.459**	**3.433**	**31.891**
600	Sociale voorzieningen maatsch.dienstv.	2.052	14.322	16.374	3.869	20.243	-1.450	18.793	3.433	22.226
610	Onderstandverlening	-	277	277	-	277	171	448	-	448
611	Werkgelegenheid	310	-	310	584	894	-165	729	-	729
620	Maatschapp. Begeleiding en Advies	-	-	-	767	767	-	767	-	767
630	Sociaal-cultureel werk, jeugd/jong.werk	2.205	387	2.592	762	3.354	503	3.858	-	3.858
640	Bejaardenzorg	-	-	-	-	-	-	-	-	-
650	Kinderopvang	1.674	1.127	2.801	1.129	3.930	-165	3.765	-	3.765
651	Dagopvang gehandicapten	-	-	-	100	100	-	100	-	100
7	**Volksgezondheid**	**6.805**	**1.232**	**8.037**	**19.242**	**27.279**	**1.685**	**28.964**	**-**	**28.964**
700	Algemeen beheer volksgezondheid	1.523	-318	1.205	1.099	2.304	-603	1.702	-	1.702
710	Preventieve/curatieve gezondheidszorg	-	-	-	655	655	403	1.058	-	1.058
720	Slachthuizen	180	-	180	-	180	1	181	-	181
721	Reiniging	1.400	-	1.400	-	1.400	900	2.300	-	2.300
722	Riolering en waterzuivering	-	-	-	-	-	-	-	-	-
723	Milieu en natuurbeheer	3.702	1.550	5.252	17.487	22.739	984	23.723	-	23.723
725	Overige openbare hygiëne	-	-	-	-	-	-	-	-	-
730	Overige volksgezondheid	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	**Ruimtelijke ordening volkshuisvesting**	**2.587**	**5.740**	**8.327**	**2.243**	**10.570**	**-100**	**10.470**	**-**	**10.470**
810	Ruimtelijke ordening	-	-	-	-	-	-	-	-	-
822	Overige volkshuisvesting	2.587	5.740	8.327	2.243	10.570	-100	10.470	-	10.470
9	**Financiering/alg.dekkingsmiddelen**	**85.318**	**3.005**	**88.323**	**9.001**	**97.324**	**211**	**97.534**	**-**	**97.534**
920	Belastingen	27.627	2.000	29.627	319	29.946	211	30.157	-	30.157
921	Algemene uitkeringen	57.642	1.005	58.647	2.282	60.929	-	60.929	-	60.929
922	Algemene uitgaven / inkomsten	49	-	49	-	49	-	49	-	49
992	Saldo gewone dienst	-	-	-	6.400	6.400	-	6.400	-	6.400
	TOTAAL BATEN	**120.339**	**30.340**	**150.679**	**70.189**	**220.869**	**5.036**	**225.905**	**3.433**	**229.338**

Bijlage 3. Economische Categorie

bedragen x USD 1.000

Lasten	Primaire Begroting 2026	Begr.2026 na 1e wijz.	Begr.2026 na 2e wijz.	Begr.2026 na 3e wijz.	Begr.2026 na 4e wijz.	4e Wijziging 2026	4e Wijziging 2027	4e Wijziging 2028	4e Wijziging 2029
00 - Niet in te delen lasten	250	250	250	250	250	-	-	-	-
10 - Salarissen en sociale lasten	30.604	32.051	34.726	33.173	33.173	-	-	-	-
30 - Personeel van derden	3.849	3.965	4.824	4.785	4.785	-	-	-	-
31 - Energie	1.862	1.862	1.862	1.862	1.862	-	-	-	-
32 - Huren en pachten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33 - Duurzame zaken	7.722	7.722	13.722	13.722	13.722	-	-	-	-
34 - Overige goederen en diensten	51.690	79.593	128.871	129.382	123.382	-6.000	-	-	-
40 - Belastingopbrengsten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
41 - Overdrachten aan het Rijk	-	-	-	-	-	-	-	-	-
42 - Overige inkomensoverdrachten	18.760	19.526	23.894	23.334	29.334	6.000	-	-	-
60 - Reserveringen	267	375	7.385	12.994	16.427	3.433	-	-	-
61 - Kapitaallasten	5.334	5.334	5.334	6.402	6.402	-	-	-	-
	120.339	**150.679**	**220.869**	**225.905**	**229.338**	**3.433**	**-**	**-**	**-**

bedragen x USD 1.000

Baten	Primaire Begroting 2026	Begr.2026 na 1e wijz.	Begr.2026 na 2e wijz.	Begr.2026 na 3e wijz.	Begr.2026 na 4e wijz.	4e Wijziging 2026	4e Wijziging 2027	4e Wijziging 2028	4e Wijziging 2029
00 - Niet in te delen lasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10 - Salarissen en sociale lasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30 - Personeel van derden	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31 - Energie	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32 - Huren en pachten	186	186	186	186	186	-	-	-	-
33 - Duurzame zaken	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34 - Overige goederen en diensten	1.752	1.877	1.877	1.877	1.877	-	-	-	-
40 - Belastingopbrengsten	38.208	40.208	40.527	43.177	43.177	-	-	-	-
41 - Overdrachten aan het Rijk	76.041	104.257	134.197	133.762	133.762	-	-	-	-
42 - Overige inkomensoverdrachten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
60 - Reserveringen	4.151	4.151	44.082	46.902	50.335	3.433	-	-	-
61 - Kapitaallasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	120.339	**150.679**	**220.869**	**225.905**	**229.338**	**3.433**	**-**	**-**	**-**

Bijlage 4. Bestemmingsreserve

bedragen x USD 1.000

Bestemmingsreserve	Boekwaarde 1-01-2026	Stortingen	Begroting besteding	Herallocatie	Overhevel	Verwachte saldo
Advies, Controle & Onderzoek	49	0	0	0	-49	0
Natuur- en Milieubeleidsplan	1.878	5.320	8.498	0	1.300	0
Huisvesting	113	0	113	0	0	0
Bestemmingsreserve Sport	1.747	700	2.149	-298	0	0
Versterking uivoeringskracht ES	315	196	511	0	0	0
Afschrijving	33.039	155	2.141	412	0	31.465
Deelnemingen	24.544	0	0	0	0	24.544
Budgetoverhevelingen	6.090	994	8.997	-114	3.029	1.002
Bestemmingsreserve Minima	6	0	6	0	0	0
Bestemmingsreserve Erfgoed	931	0	931	0	0	0
Bestemmingsreserve Bestuursakkoord	609	0	1.053	0	444	0
Bestemmingsreserve Investeringsfonds	4.960	0	236	0	-4.724	0
Bestemmingsreserve Raadsonderzoeken	500	0	500	0	0	0
Bestemmingsreserve Energiezekerheid	0	0		0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzame Ontwikkeling	1.323	0	1.323	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaam Afvalbeheer MOSC (BR)	8.000	0	8.000	0	0	0
Bestemmingsreserve Facilitaire	0	200	200	0	0	0
Bestemmingsreserve Financieel Beheer	0	200	200	0	0	0
Bestemmingsreserve Veiligheid	0	100	100	0	0	0
Totaal	**84.103**	**7.865**	**34.957**	**0**	**0**	**57.011**

OPENBAAR LICHAAM
BONAIRE

Aan:
Leden van de Eilandsraad van het
Openbaar Lichaam Bonaire

Uw brief van:
Ons nummer: Z/26/043895-D151368
Datum: OCT 27 2026
Betreft: Reactie op advies Cft inzake de 4e begrotingswijziging 2026
Bijlage: Brief aan WEB d.d. 28 september 2026

Geachte leden,

Het Bestuurscollege heeft op 22 oktober 2026 het advies van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) over de vierde ontwerpbegrotingswijziging 2026 ontvangen (kenmerk Cft 202600106). Het Bestuurscollege dankt het Cft voor de gedeelde bevindingen en aanbevelingen, maar kan zich niet op alle onderdelen verenigen met het oordeel van het Cft.

Hieronder gaat het Bestuurscollege in op de gevolgen van de energiesubsidie voor de meerjarige liquiditeitspositie, de maximering en financiële beheersing van de maatregel en de kwalificatie van de communicatie met het Water- en Energiebedrijf Bonaire N.V. (WEB) in het licht van artikel 24 van de Wet FinBES.

1. Gevolgen energiesubsidie voor de liquiditeitspositie

De financiering van de energiesubsidie is volledig gebaseerd op beschikbare middelen binnen de begroting 2026 en de bestemmingsreserves. De voorgestelde subsidie is incidenteel en heeft uitsluitend betrekking op de periode september tot en met december 2026. Voor 2027 en latere jaren worden hiervoor geen structurele middelen opgenomen.

De betrokken budgetten zijn beoordeeld op bestaande contractuele en juridische verplichtingen, bestuurlijke afspraken, uitvoerbaarheid en realisatieprognoses. Op basis daarvan is vastgesteld dat de voorgestelde verlagingen uitsluitend betrekking hebben op budgetruimte die naar verwachting in 2026 niet benodigd zal zijn. De begrotingswijziging heeft daarom geen gevolgen voor de uitvoering van reeds vastgesteld beleid of voor het nakomen van bestaande verplichtingen.

Het totale bedrag van maximaal USD 6 miljoen wordt voor USD 2,6 miljoen gedekt uit beschikbare middelen binnen de exploitatie en voor USD 3,4 miljoen uit beschikbare middelen binnen de bestemmingsreserves. Deze middelen zijn reeds in de liquiditeitsprognose betrokken. De voorgestelde mutaties leiden als zodanig niet tot een wijziging van de verwachte meerjarige liquiditeitspositie.

Correspondentieadres
Kaya Grandi 51 | Kralendijk, Bonaire C.N.
Tel. (+599) 717-5330
www.bonairegov.com

2. Omvang en maximering energiesubsidie

Het OLB heeft WEB bij brief van 28 september 2026 geïnformeerd over het voornemen om voor de periode september tot en met december 2026 maximaal USD 6 miljoen beschikbaar te stellen voor een tijdelijke energiesubsidie op het variabele elektriciteitsverbruik. In die brief is uitdrukkelijk vastgelegd dat de beschikbaarstelling is gemaximeerd op USD 6 miljoen, uitsluitend geldt voor de genoemde periode en geen automatische toezegging inhoudt voor verlenging of voortzetting na 2026.

Daarmee is zowel de financiële bovengrens als het tijdelijke karakter van de maatregel vastgelegd. Indien uit de evaluatie na afloop van de periode blijkt dat het maximaal beschikbare bedrag niet volledig benodigd is geweest, worden daarover met WEB nadere afspraken gemaakt.

3. Begrotingsautorisatie en artikel 24 Wet FinBES

Het Cft stelt zich op het standpunt dat met de aankondiging van de energiesubsidie en de communicatie richting WEB feitelijk vooruit is gelopen op de benodigde begrotingsautorisatie als bedoeld in artikel 24, eerste lid, van de Wet FinBES. Het Bestuurscollege kan zich niet verenigen met deze kwalificatie.

In de communicatie aan WEB is uitdrukkelijk het volgende voorbehoud opgenomen:

"Het bovenstaande is onder voorbehoud dat alle wettelijke administratieve regelingen dien overeenkomstig zijn afgehandeld."

Daarmee is richting WEB expliciet kenbaar gemaakt dat nog nadere wettelijke, bestuurlijke en administratieve stappen dienden te worden doorlopen alvorens definitieve uitvoering aan de maatregel kon worden gegeven. De uitvoering bleef derhalve afhankelijk van de vereiste besluitvorming en formele afhandeling.

Het Bestuurscollege merkt daarbij op dat tussen het aankondigen van een voorgenomen maatregel en het aangaan van een financiële verplichting een juridisch relevant onderscheid bestaat. De enkele omstandigheid dat over een maatregel wordt gecommuniceerd of voorbereidingen voor de uitvoering worden getroffen, betekent niet zonder meer dat reeds een juridisch bindende verplichting is ontstaan.

Er kan niet worden geconcludeerd dat artikel 24, eerste lid, van de Wet FinBES is geschonden. Deze bepaling ziet specifiek op het aangaan van verplichtingen die niet zijn voorzien in een goedgekeurde begroting, een goedgekeurd besluit tot wijziging van de begroting dan wel een overeenkomstig artikel 20 van de Wet FinBES vastgestelde begroting. De in artikel 24, eerste lid, bedoelde toestemmingsbevoegdheid komt derhalve pas aan de orde indien sprake is van een dergelijke verplichting. Op grond van artikel 2, onderdeel c, van het Mandaatbesluit Cft BES is deze bevoegdheid gemandateerd aan het Cft.

Het Bestuurscollege onderkent dat WEB in het kader van de voorbereiding en uitvoering van de maatregel zelfstandig uitvoeringsdetails heeft gepubliceerd en daarover heeft gecommuniceerd. De inhoud en het moment van deze externe communicatie lagen niet

binnen de directe invloedssfeer van het Bestuurscollege. Aan deze communicatie kan daarom niet zonder meer de conclusie worden verbonden dat het Bestuurscollege voorafgaand aan de vereiste besluitvorming een onvoorwaardelijke financiële verplichting is aangegaan, temeer nu in de schriftelijke communicatie van het OLB aan WEB uitdrukkelijk het hiervoor genoemde voorbehoud is opgenomen.

Tegen deze achtergrond heeft het Cft naar het oordeel van het Bestuurscollege onvoldoende gemotiveerd op grond waarvan in dit specifieke geval reeds sprake zou zijn geweest van een verplichting als bedoeld in artikel 24, eerste lid, van de Wet FinBES. Uit de correspondentie met WEB blijkt juist dat de voorgenomen beschikbaarstelling afhankelijk was gesteld van de vereiste wettelijke en administratieve afhandeling.

4. Monitoring en financiële beheersing

WEB is verzocht het daadwerkelijke subsidievolume, de ontwikkeling van het variabele elektriciteitsverbruik, het cumulatief bestede bedrag, het resterende budget en de prognose voor de resterende maanden gedurende de looptijd van de maatregel maandelijks te monitoren en aan het OLB te rapporteren. Hierdoor kan de financiële voortgang worden gevolgd en kan, indien nodig, tijdig worden bijgestuurd.

Na afloop van de subsidieperiode vindt op basis van de beschikbare rapportages een evaluatie met WEB plaats. Daarbij wordt tevens vastgesteld welk deel van het maximaal beschikbare bedrag daadwerkelijk is benut en welke nadere financiële afwikkeling nodig is.

5. Tot slot

Het Bestuurscollege hecht aan een constructieve verhouding met het Cft en is bereid het ontstane verschil in inzicht nader met het Cft te bespreken. Voor de volledigheid is de brief van 28 september 2026 aan WEB bijgevoegd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Namens,
Het Bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire

De Gezaghebber

De Eilandsecretaris

Cc: College financieel toezicht (info@cft.cw)

OPENBAAR LICHAAM
BONAIRE

Aan: CEO WEB
Tav: dhr. Roy silberie
c.c: e-mail:
r.silberie@webbonaire.com

Uw brief van:
Ons nummer: Z/26/042908 D. 145939
Datum: 28 SEP 2026
Betreft: Financiële dekking energiesubsidie september tot en met december 2026

Geachte heer Silberie,

Het Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) stelt voor de periode van september tot en met december 2026 een bedrag van maximaal USD 6 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van een tijdelijke energiesubsidie op het variabele elektriciteitsverbruik.

De beschikbaarstelling van deze middelen heeft uitsluitend betrekking op de periode september tot en met december 2026 en houdt geen automatische toezegging in voor verlenging of voortzetting van de energiesubsidie na deze periode.

Gedurende de looptijd van de maatregel wordt uw Water- en Energiebedrijf Bonaire (WEB) N.V. belast met de maandelijkse monitoring en rapportage van onder andere het daadwerkelijke subsidievolume, de ontwikkeling van het variabele elektriciteitsverbruik, het cumulatief bestede bedrag, het resterende budget en de prognose voor de resterende maanden.

Het OLB verzoekt WEB om de energiesubsidie overeenkomstig de gemaakte afspraken uit te voeren en het variabele elektriciteitsverbruik gedurende de looptijd van de subsidieregeling nauwgezet te monitoren. Tevens wordt WEB verzocht de ontwikkelingen en de financiële voortgang tijdig aan het OLB te rapporteren, zodat waar nodig tijdig kan worden bijgestuurd.

De beschikbaarstelling van deze middelen is ingegeven door het belang van de betaalbaarheid van energie, het behoud van de koopkracht en de bescherming van de bestaanszekerheid van de inwoners van Bonaire.
Het bovenstaande is onder voorbehoud dat alle wettelijke administratieve regelingen dien overeenkomstig zijn afgehandeld.

Met deze tijdelijke maatregel beoogt het OLB de financiële druk op huishoudens gedurende de resterende maanden van 2026 te beperken.
Wij rekenen erop dat WEB hieraan voortvarend uitvoering zal geven.

Hoogachtend,

Wij zien uw positieve reactie met belangstelling tegemoet.

de gezaghebber, wnd.

wnd de eilandsecretaris,

Correspondentieadres
Kaya Grandi 51 | Kralendijk, Bonaire C.N.
Tel. (+599) 717-5330 | Fax. (+599) 717-8416
www.bonairegov.com

College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Aan
De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Datum
22 oktober 2026
Ons kenmerk
Cft 202600106
Uw kenmerk

Pagina
1/5
Bijlagen
2

Onderwerp
Advies bij de vierde ontwerpbegrotingswijziging 2026

Geachte heer Soliano,

Op 8 oktober 2026 ontving het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) de vierde ontwerpbegrotingswijziging (OBW) van 2026 van het openbaar lichaam Bonaire (OLB). Hierbij ontvangt u het advies van het Cft bij de vierde OBW 2026. In bijlage 1 vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing.[1]

Oordeel
Het Cft oordeelt dat het bestuurscollege in strijd met de Wet FinBES heeft gehandeld door te starten met de uitvoering van nieuw beleid, zonder dat de benodigde middelen met een begrotingswijziging zijn goedgekeurd. De breed aangekondigde energiesubsidie is een toezegging waarop het bestuurscollege en de eilandsraad moeilijk kunnen terugkomen zonder financiële consequenties voor het OLB. De gekozen handelswijze getuigt dan ook niet van behoorlijk financieel bestuur.

De dekking voor de energiesubsidie bestaat uit een herbestemming van verschillende bestemmingsreserves en herallocatie van bepaalde lasten vanwege verwachte onderuitputting. Niettemin heeft de energiesubsidie impact op de meerjarige liquiditeitspositie en beperkt deze het doen van toegezegde investeringen en uitgaven in de ontwerpbegroting 2027.

Vervolg
- Het Cft adviseert het bestuurscollege om:
    - Bij de vierde OBW 2026 de gevolgen van de energiesubsidie voor de meerjarige liquiditeitspositie inzichtelijk te maken. Neem hierin de aanbevelingen van het Cft bij de ontwerpbegroting 2027 mee.

- Expliciet te maken dat de energiesubsidie geen open-eindesubsidieregeling betreft. Duidelijk moet zijn dat het exacte bedrag afhangt van het verbruik en is gemaximeerd op USD 6 miljoen.

Toelichting
Met de vierde begrotingswijziging 2026 stelt het OLB USD 6,0 miljoen beschikbaar voor een tijdelijke energiesubsidie aan het Water- en Energiebedrijf Bonaire (WEB) over de periode september tot en met december 2026. De subsidie verlaagt de variabele elektriciteitstarieven, nadat die per 1 juli 2026 met circa 30% zijn gestegen.

Het Cft heeft begrip voor de behoefte van het bestuurscollege om de pijn van de sterk gestegen energieprijzen voor burgers te verzachten. Tegelijkertijd benadrukt het Cft dat dit neigt naar inkomensbeleid, hetgeen is voorbehouden aan de Rijksoverheid. Bovendien blijft een zorgvuldige toets op dergelijk beleid noodzakelijk, waarbij ook naar de langere termijn impact dient te worden gekeken. Een rechtmatige en houdbare inzet van middelen beschermt burgers ook in de toekomst.

Strijdigheid met de Wet FinBES
Volgens de Wet FinBES mag het OLB alleen verplichtingen aangaan die zijn voorzien in een goedgekeurde begroting of begrotingswijziging. Voor het aangaan van verplichtingen die daarin niet zijn voorzien dient het bestuurscollege het Cft om goedkeuring te vragen.[2] In geval van dringende spoed kan de eilandsraad, bij hoofdelijke stemming, besluiten dat een verplichting al vóór goedkeuring van de begroting(swijziging) mag worden aangegaan. Dat besluit wordt door tussenkomst van het Cft aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gezonden. Een motie kwalificeert niet als een dergelijk besluit.[3]

Het bestuurscollege was sinds 1 juli 2026 bekend met de verhoogde tarieven. Op 21 juli verzocht de eilandsraad per motie om maatregelen te onderzoeken die de financiële gevolgen voor de bevolking kunnen beperken. Op 1 september riep de eilandsraad het bestuurscollege per motie op om dekking te zoeken voor de USD 6 miljoen.[4] Het bestuurscollege heeft er vervolgens voor gekozen de maatregelen zonder voorbehoud aan te kondigen en WEB opdracht te geven deze uit te voeren, voordat de benodigde middelen in de begroting waren vrijgemaakt. Daarmee is naar het oordeel van het Cft feitelijk een verplichting ontstaan. Dat de uitgaven aan de energiesubsidie pas worden gedaan na vaststelling en goedkeuring van de begrotingswijziging, doet daar niet aan af. Ook is geen contact opgenomen met het Cft om de mogelijkheden voor versnelde besluitvorming te bespreken. Het Cft keurt deze handelingswijze af en wijst erop dat kennis van en handelen volgens de Wet FinBES essentieel zijn voor goed financieel beheer en een sterke financiële organisatie.

Beschikbare liquide middelen
Uit de ontwerpbegroting (OB) 2027 volgt dat Bonaire per 1 januari 2027 USD 8,3 miljoen vrij beschikbare liquide middelen heeft. Het Cft lichtte in zijn advies bij de OB 2027 toe dat het niet (volledig) opnemen van beoogde investeringen en van de liquiditeitssteun aan Selibon een te positief beeld geeft van de liquiditeitspositie.[5] Een

tekort aan liquide middelen zal ten koste gaan van noodzakelijke investeringen in de toekomst.

De energiesubsidie wordt gedekt door de inzet van bestemmingsreserves en een herallocatie van andere budgetten. Uit aanvullende informatie begrijpt het Cft dat er zonder de energiesubsidie sprake zou zijn geweest van onderbesteding op de begroting 2026. Die onderbesteding zou hebben geleid tot een positief resultaat en daarmee tot meer beschikbare liquide middelen. Het Cft verzoekt het bestuurscollege dan ook met klem om de gevolgen van de energiesubsidie voor de meerjarige liquiditeitspositie, in samenhang met de beoogde investeringen in de OB 2027, inzichtelijk te maken.

Subsidieregeling
Volgens de vierde OBW 2026 krijgt de subsidie vorm door een tijdelijke verlaging van het variabele elektriciteitstarief voor afnemers. De benodigde middelen zijn daarmee afhankelijk van het werkelijke verbruik en kunnen hoger of lager uitvallen dan de begrote USD 6 miljoen. Het Cft adviseert om in de subsidieafspraken met WEB, en daarmee in de begroting, helder vast te leggen of de subsidie is gemaximeerd op USD 6 miljoen en wie een eventuele overschrijding draagt. Omdat WEB een overheidsdeelneming is, kan een overschrijding ook bij WEB uiteindelijk gevolgen hebben voor de financiën van het OLB. Het Cft adviseert daarnaast vast te leggen wat er bij de afrekening gebeurt met een eventueel restant als het verbruik lager uitvalt.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

Hans Hoogervorst

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

Tabel 1 geeft de mutaties van de vierde OBW 2026. De tabel is zoals gebruikelijk opgesteld aan de hand van de indeling in economische categorieën.

Tabel 1: Overzicht baten en lasten (inclusief verplichtingen; in miljoenen USD)[6]

	VB 2026	3e VBW 2026	Mutaties 4e OBW 2026	4e OBW 2026
BATEN (incl. BU)				
Huren en pachten	0,2	0,2	-	0,2
Overige goederen en diensten	1,8	1,9	-	1,9
Belastingopbrengsten	38,2	43,2	-	43,2
Overdrachten	76	133,8	-	133,8
Reserveringen	4,2	46,9	3,4	50,3
Totale baten	**120,4**	**225,9**	**3,4**	**229,3**
LASTEN (incl. BU)				
Overige goederen en diensten	51,7	129,4	-6,0	123,4
Salarissen + pers. van derden	34,5	38,0	-	38,0
Overige inkomensoverdrachten	18,8	23,3	6,0	29,3
Energie	1,9	1,9	-	1,9
Duurzame zaken	7,7	13,7	-	13,7
Reserveringen	0,3	13,0	3,4	16,4
Kapitaallasten	5,3	6,4	-	6,4
Niet in te delen lasten	0,3	0,3	-	0,3
Totale lasten	**120,4**	**225,9**	**3,4**	**229,3**
RESULTAAT	***0***	***0,0***	**-**	***0,0***

Bron: Vierde OBW 2026 Bonaire.

Mutaties
Per saldo verschuift USD 6,0 miljoen van goederen en diensten naar inkomensoverdrachten (subsidies). De dekking van de USD 6 miljoen voor de energiesubsidie komt voor USD 2,6 miljoen uit budgetten in de exploitatie die in 2026 niet nodig zijn, waaronder USD 1,1 miljoen voor Volkshuisvesting Infrastructuur/FCB en USD 0,35 miljoen van de eilandsraad. De overige USD 3,4 miljoen komt uit diverse bestemmingsreserves, waarvan USD 1,5 miljoen voor de bijdrage aan de exploitatie van de RWZI en USD 0,6 miljoen voor Bestuurlijke Vernieuwing 2024. Dit geld wordt herbestemd voor het zogenoemde 'Fonds voor de energiesubsidie' maar wordt feitelijk gereserveerd in de bestemmingsreserves 'Budgetoverhevelingen'. Doordat een mutatie van de bestemmingsreserves via het resultaat moet verlopen, wordt de begroting met USD 3,4 miljoen verhoogd, al is de wijziging saldoneutraal.

Bijlage 2: Eindnoten

[1] Op basis van artikel 21 van de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet FinBES) reageert het Cft op de vierde OBW 2026. Het toetsingskader voor beoordeling van de OBW wordt gevormd door de Wet FinBES aangevuld met de in het Besluit begroting en verantwoording openbare lichamen BES (BBV BES) opgenomen criteria.
[2] Artikel 24, eerste lid, Wet FinBES en artikel 2, onderdeel d van het Mandaatbesluit Cft BES.
[3] Als de staatssecretaris het besluit van de Eilandsraad niet goedkeurt, zijn Eilandsraadsleden die voor hebben gestemd hoofdelijk aansprakelijk, zie artikelen 25 en 26 Wet FinBES.
[4] Dit volgt uit de vierde ontwerpbegrotingswijziging 2026.
[5] Brief Cft, d.d. 12 oktober, Advies bij de ontwerpbegroting 2027, met kenmerk Cft 202600105.
[6] In deze tabel is sprake van afronding. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.